

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Remissyttrande över promemorian Skärpta straff för knivbrott (Ert dnr Ju2021/01955)

Tingsrätten lämnar följande remissyttrande.

Behovet av straffskärpningar

Enligt promemorians bedömning finns det behov av en straffskärpning för brott mot knivlagen, bl.a. mot bakgrund av de straffskärpningar som redan skett för t.ex. innehav av skjutvapen. Tingsrätten vill framhålla att de frekventa punktinsatserna med olika straffskärpningar medför att en större och bredare översyn av straffskalorna för olika brott blir allt mer angelägen.

Gränsdragningen mellan brott av normalgraden och grovt brott

I promemorian framhålls (s. 16) att förslagen bör medföra en mer differentierad straffmätning vid brott av normalgraden.

När en straffskala anger straffet till böter eller fängelse på viss tid är utgångspunkten att påföljden ska bestämmas till böter om inte brottet är särskilt allvarligt eller andra omständigheter talar för fängelse (se t.ex. Borgeke m.fl, Att bestämma påföljd för brott, tredje upplagan, s. 162 och RH 2018:16).

Promemorian lämnar inte mycket vägledning för vilka brott av normalgraden som bör medföra en svårare påföljd än böter. Så som förslagen utformats i promemorian kan detta därför leda till att den absoluta majoriteten av alla brott av normalgraden även fortsättningsvis kommer att medföra enbart böter som påföljd. Förslagen riskerar således att leda till en påtaglig tröskeeffekt mellan de brott som bedöms vara av normalgraden och de som bedöms som grova brott. För det fall vissa brott av normalgraden ska medföra en svårare påföljd än böter bör därför dessa situationer på ett tydligare sätt exemplifieras i den fortsatta beredningen.

Kvalifikationsgrunder för grova brott

Beträffande de föreslagna kvalifikationsgrunderna för vad som är att bedöma som grova brott vill tingsrätten framhålla följande.

Den föreslagna bestämmelsen i 4 § andra stycket punkt 1 påminner till sin utformning om motsvarande bestämmelse i 9 kap. 1 a § första stycket 4 p vapenlagen. Tingsrätten noterar att det i det aktuella förslaget används ett något annat uttryckssätt (i ett sammanhang/i en sådan miljö). Om avsikten

med det är att tillämpningen ska skilja sig åt i förhållande till vad som gäller enligt vapenlagen bör det tydliggöras.

När det gäller punkt 3 i nämnda bestämmelse i förslaget (innehav m.m. avsett flera föremål) ställer sig tingsrätten frågande till behovet av den. Innehav av flera föremål som omfattas av knivlagen skiljer sig på ett påtagligt sätt från innehav av flera vapen enligt vapenlagen, som har en motsvarande bestämmelse i 9 kap. 1 a § första stycket 3 p. Beträffande innehav av flera knivar eller andra föremål som omfattas av knivlagen bör omständigheterna i övrigt kring innehaven vara både tillräckliga och mer relevanta för att kvalificera de mer straffvärda gärningarna som grova brott enligt de föreslagna punkterna 1, 2 och 4, än vad punkten 3 kan bedömas vara. Istället riskerar punkten 3 att leda till att ett innehav av två föremål som inte innehafts i ett sammanhang där de kan befaras komma till brottslig användning eller innehavet annars varit av särskilt farlig art ändå bedöms som grovt brott. Skälen för det framstår som vaga.

I anslutning till detta anges i promemorian vidare (s. 21) att vissa föremål närmast är att jämföras med föremål av särskilt farlig beskaffenhet. Vilka föremål det kan röra sig om bör exemplifieras.

När det gäller frågan om vad som är en gärning av särskilt farlig art anges i promemorian (s. 21) att gärningsmannens tidigare kriminella belastning är en faktor som kan beaktas i sammanhanget. Det bör enligt tingsrätten förtydligas i vilka fall en tidigare kriminell belastning hos gärningsmannen bör leda till att kniv innehavet bedöms vara av särskilt farlig art.

Straffskalan för oaktsamhetsbrott i jämförelse med vapenlagen

Så som den föreslagna bestämmelsen har utformats kan, vilket gäller även med nuvarande lagstiftning, även oaktsamhetsbrott bedömas som grova brott. Tingsrätten noterar dock att detta skiljer sig från vad som gäller för oaktsamma vapenbrott, där det finns en särskild straffskala för sådana brott. Straffskalan för oaktsamma vapenbrott är böter till fängelse i sex månader. Om förslaget genomförs kan alltså oaktsamma brott mot knivlagen däremot komma att bedömas som grova brott med en straffskala på fängelse från sex månader till två år.

Konsekvenser av förslagen

Det är tingsrättens bedömning att förslagen kommer att medföra en ökad tillströmning av mål för domstolarna. Dessutom kommer mål som gäller brott mot knivlagen inte att kunna avgöras av notarier eller ensamdomare i den utsträckning som tidigare skett. I många fall kommer det inte heller vara möjligt med ett avgörande utan huvudförhandling, detta även med beaktande av att sådana möjligheter kommer att utökas. Således innebär förslagen en kostnadsökning för domstolarna vilket bör beaktas i den fortsatta beredningen.

Margita Åhsberg

I yttrandet har chefsrådmannen Margita Åhsberg, rådmännen Martin Persson och Andreas Gustafsson samt tingsfiskalen Johan Carlsson-Frost deltagit.